Ålands landskapsregering

| Asiakirjan nimi | Kirjeen nro |
|---|---|
| LAUSUNTO | 82 S3 |
| Asian nro | Päiväys |
| ÅLR 2021/3570 | 11.5.2021 |

Viite
5.5. saapunut pyyntönne

Yhteyshenkilö
Lakimies Joel Bremius, +358 18 25 000 (vaihde)
joel.bremius@regeringen.ax

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
FIN-00102 EDUSKUNTA

stv@riksdagen.fi

Asia

## Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Ahvenanmaan maakunnan hallitus sai 5.5.2021 eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalta asiantuntijalausuntopyynnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta.

Aluksi maakunnan hallitus arvioi, että tartuntatautilain väliaikaisten pykälien voimassaolon jatkaminen 30.6.2021 jälkeen on tarpeen, koska Ahvenanmaan rokotuskattavuus ei todennäköisesti ole tuolloin vielä riittävän korkealla tasolla eikä myöskään voida poissulkea sitä mahdollisuutta, että epidemiatilanne pahenee uudelleen. Näin ollen voidaan katsoa, että 1.7.2021 jälkeenkin on tarpeen voida ryhtyä myös hallinnollisilla päätöksillä tehtäviin muihin tartuntojen ehkäisytoimenpiteisiin kuin ainoastaan tartuntatautilain 58 §:n nojalla tehtäviin.

Sen sijaan maakunnan hallitus on epävarma siitä, että onko ehdotettu voimassaoloaika 31.12.2021 saakka perusteltu. Ottaen huomioon, että Suomen rokotuskattavuus paranee kesän ja syksyn aikana, säännösten voimassaoloa ei tulisi jatkaa pidempään kuin mikä on ehdottoman välttämätöntä, koska säännöksillä rajoitetaan esimerkiksi elinkeinovapautta ja omaisuuden suojaa. Maakunnan hallitus kyseenalaistaa erityisesti sen, että 19.4.2021 voimaan tulleiden tartuntatautilain 58 a §:n 3 ja 4 momentin säännösten voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi 31.12.2021 asti. Kuten monet eduskunnan valiokunnista totesivat, säännökset tarkoittavat käytännössä niin merkittäviä rajoituksia ravitsemisliikkeiden toimintaan, että ne voidaan rinnastaa ravitsemisliikkeiden sulkemiseen (ks. TaVL 8/2021 vp, PeVL 9/2021 vp ja StVM 9/2021 vp).

Maakunnan hallitus on Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan mukaisen hallintotoimivaltansa ja itsehallintolain mukaisen maakunnan lainsäädäntövallan nojalla laatinut toimintasuunnitelman koronavirusepidemian hillitsemiseksi Ahvenanmaalla (ÅLR 2020/8256, päivitetty 28.1.2021). Sen takia maakunnan hallitus kyseenalaistaa sen, että ravitsemistoimintaa koskevat rajoitukset ehdotetaan taas valtioneuvoston asetuksella

säädettäviksi. Maakunnan hallitus korostaa, että ravitsemistoimintaa koskevat rajoitukset ovat osa maakunnan hallituksen toimintasuunnitelman mukaista kokonaisuutta, johon kuuluu myös muita maakunnan hallituksen tartuntojen ehkäisytoimenpiteitä.

Kuten perustuslakivaliokunta on aiemmin todennut (ks. PeVL 31/2020 vp ja PeVL 9/2021 vp) voimassa olevan ja ehdotetun 58 a §:n rakenne eroaa monista muista tartuntatautilain mukaisista toimivaltuuksista, koska siinä ei säädetä, että rajoituksista säädetään hallinnollisilla päätöksillä vaan valtioneuvoston asetuksella. Ehdotettu sääntely siis eroaa lähtökohdiltaan itsehallintolain 30 §:n 9 kohdasta, jonka mukaan maakunnan hallitus tai jokin muu maakuntalaissa määrätty maakunnan viranomainen huolehtii maakunnassa tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan valtakunnan viranomaiselle tai kunnille kuuluvista tehtävistä.

Maakunnan hallitus toteaa, että valtioneuvosto antoi 6.5.2021 valtioneuvoston asetuksen ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi annetun valtioneuvoston asetuksen 4 ja 5 §:n muuttamisesta (373/2021), jossa Ahvenanmaata koskevat rajoitukset olivat ennallaan, vaikka niitä olisi maakunnan hallituksen toimintasuunnitelman mukaan pitänyt keventää. Ahvenanmaan itsehallintolain 33 §:n mukaan valtioneuvoston on pyydettävä maakunnan hallitukselta lausunto ennen sellaisten säännösten muuttamista, joilla on erityistä merkitystä Ahvenanmaalle. Näin ei tehty tässä tapauksessa. Tässä yhteydessä voidaan tuoda esiin hallituksen esityksen kappale *10 Toimeenpano ja seuranta*. Kappaleesta käy ilmi, että THL:n ja sosiaali- ja terveysministeriön välille on luotu valmisteluprosessi, joka koskee ravitsemistoimintaa koskevien rajoitusten seurantaa. Prosessissa ei oteta huomioon itsehallintolain 33 §:ä eikä Ahvenanmaan erityisasemaa. Tältä osin maakunnan hallitus toteaa myös, että on edelleen epäselvää, millä viranomaisella on oikeus rajoittaa ravitsemisliikkeiden toimintaa Ahvenanmaalla.

Kaiken kaikkiaan maakunnan hallitus toteaa Suomen perustuslain (731/1999) turvaamien perusoikeuksien nojalla, että ehdotettu voimassaoloaika voidaan kyseenalaistaa, ja että ravitsemistoimintaa rajoittavat säännökset tulisi muuttaa siten, että lainsäädäntömalli vastaisi muita tartuntatautilain toimivaltuuksia.

Maaneuvos Veronica Thörnroos

Ministeri Annette Holmberg-Jansson

TIEDOKSI Ahvenanmaan maakuntapäivät, itsehallintopoliittinen lautakunta, info@lagtinget.ax
Kansanedustaja Mats Löfström, mats.lofstrom@eduskunta.fi
Valtioneuvoston kanslia, kirjaamo@vnk.fi
Heidi Kaila, Valtioneuvoston kanslia, heidi.kaila@vnk.fi
Janina Groop-Bondestam, oikeusministeriö, janina.groop-bondestam@om.fi
Viveca Arrhenius, Sosiaali- ja terveysministeriö, viveca.arrhenius@stm.fi
Anne Kumpula, sosiaali- ja terveysministeriö, anne.kumpula@stm.fi

Ålands landskapsregering

| Dokumentnamn | Brevnr |
|---|---|
| UTLÅTANDE | 82 S3 |
| Ärendenr | Datum |
| ÅLR 2021/3570 | 11.5.2021 |

Hänvisning
Er begäran 5.5

Kontaktperson
Jurist Joel Bremius, +358 18 25 000 (vxl)
joel.bremius@regeringen.ax

Social- och hälsovårdsutskottet
FIN-00102 RIKSDAGEN

stv@riksdagen.fi

Ärende

# Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

Landskapsregeringen har 5.5.2021 mottagit en begäran om sakkunnigyttrande från riksdagens social- och hälsovårdsutskott angående regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar.

Landskapsregeringen bedömer inledningsvis att det är nödvändigt att de temporära paragraferna i lagen om smittsamma sjukdomar förlängs efter 30.6.2021, eftersom vaccinationstäckningsgraden på Åland med stor sannolikhet inte nått tillräckligt hög nivå och det går inte heller att utesluta att epidemiläget på nytt kan förvärras. Behovet av att kunna vidta andra smittskyddsåtgärder genom förvaltningsbeslut än enbart med stöd av 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar kan därmed anses kvarstå efter 1.7.2021.

Landskapsregeringen frågar sig däremot om den föreslagna giltighetstiden till och med 31.12.2021 är motiverad. Med hänsyn till att vaccinationstäckningsgraden i landet kommer att öka under sommaren och hösten bör bestämmelserna inte förlängas längre än vad som är absolut nödvändigt då bestämmelserna innebär inskränkningar i t.ex. näringsfriheten och egendomsskyddet. Landskapsregeringen ifrågasätter särskilt att bestämmelserna i 58 a § 3 och 4 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar som trädde ikraft 19.4.2021 föreslås förlängas till 31.12.2021. Som flera av riksdagens utskott konstaterade innebär bestämmelserna i praktiken så betydande begränsningar för berörda förplägnadsrörelser att det kan jämställas med en stängning av förplägnadsrörelserna (se EkUU 8/2021 rd, GrUU 9/2021 rd och ShUB 9/2021 rd).

Landskapsregeringen har inom sin förvaltningsbehörighet enligt 30 § 9 punkten i självstyrelselagen för Åland och landskapets lagstiftningsbehörighet enligt självstyrelselagen utfärdat en handlingsplan för hantering av covid-19-epidemin på Åland (ÅLR 2020/8256, reviderad 28.1.2021). Landskapsregeringen ifrågasätter därmed att

begränsningarna av förplägnadsverksamheter återigen föreslås fastställas genom förordning av statsrådet och betonar att begränsningarna av förplägnadsverksamheter är en del av den helhet som landskapsregeringens andra smittskyddsåtgärder enligt landskapsregeringens handlingsplan i de olika epidemifaserna utgör.

Såsom grundlagsutskottet tidigare har konstaterat (se GrUU 31/2020 och GrUU 9/2021) skiljer sig strukturen hos den gällande och den föreslagna 58 a § från många andra befogenheter enligt lagen om smittsamma sjukdomar i och med att det inte anvisas att begränsningar ska fastställas genom förvaltningsbeslut utan genom förordning av statsrådet. Utgångspunkterna för den föreslagna regleringen skiljer sig således från utgångspunkten i 30 § 9 punkten i självstyrelselagen, enligt vilken landskapsregeringen eller någon annan myndighet som anges i landskapslag i landskapet sköter de uppgifter som enligt lagstiftningen om smittsamma sjukdomar ankommer på en riksmyndighet eller på kommunerna.

Landskapsregeringen konstaterar att statsrådet 6.5.2021 utfärdade statsrådets förordning om ändring av 4 och 5 § i statsrådets förordning om temporär begränsning av förplägnadsrörelsers verksamhet i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom (FFS 373/2021) där begränsningarna för Ålands del var oförändrade trots att de enligt landskapsregeringens handlingsplan borde ha lättats. Statsrådet ska enligt 33 § i självstyrelselagen för Åland inbegära landskapsregeringens utlåtande innan ändringar görs i bestämmelser som har särskild betydelse för Åland. Så har inte skett i detta fall. I detta sammanhang kan avsnittet *10 Verkställighet och uppföljning* i regeringens proposition lyftas fram. Av avsnittet framgår att en beredningsprocess har upprättats mellan Institutet för hälsa och välfärd och social- och hälsovårdsministeriet vad gäller uppföljning av begränsningarna av förplägnadsverksamhet som inte tar 33 § i självstyrelselagen och Ålands särställning i beaktande. Till denna del konstaterar landskapsregeringen samtidigt att det är fortsatt oklart om vilken myndighet som för Ålands del har rätt att begränsa förplägnadsrörelsers verksamhet.

Sammantaget konstaterar landskapsregeringen, utgående från de grundläggande fri- och rättigheterna i Finlands grundlag (FFS 731/1999), att den föreslagna giltighetstiden kan ifrågasättas och att bestämmelserna om begränsningar av förplägnadsverksamheter borde ändras till en lagstiftningsmodell som motsvarar övriga befogenheter i lagen om smittsamma sjukdomar.

Ålands landskapsregering

Lantråd Veronica Thörnroos

Minister Annette Holmberg-Jansson

FÖR KÄNNEDOM Ålands lagting, självstyrelsepolitiska nämnden, info@lagtinget.ax
Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi
Statsrådets kansli, registratorskontoret@vnk.fi
Heidi Kaila, Statsrådets kansli, heidi.kaila@vnk.fi
Janina Groop-Bondestam, Justitieministeriet, janina.groop-bondestam@om.fi
Viveca Arrhenius, Social- och hälsovårdsministeriet, viveca.arrhenius@stm.fi
Anne Kumpula, Social- och hälsovårdsministeriet, anne.kumpula@stm.fi